

ສາທາວົນເນີຕິຄານຕ່າງ
ມහາວิทยາລัยລູໂພທັບຮຽນມາຮຸດໄຊ

ກາຮອນເສຣິມຄຣື້ງທີ 1
หน່ວຍທີ 1 - 6

ເອກສາຣໂສຕ່າກນໍ້າຊຸດວິຫາ

41211

ກຸ່ມາຍແພັງ 1

Civil Law I

(ດັບປະປັບປຸງ)

ส่วนลิขสิทธิ์

เอกสารโดยทัศนคุณชุดวิชา กฏหมายแพ่ง 1 การสอนเสริมครั้งที่ 1

จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

จัดทำต้นฉบับ : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา

บรรณาธิการ/ออกแบบ : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โดยทัศนคุณศึกษา
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา

จัดพิมพ์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิมพ์ครั้งที่ 39 กุมภาพันธ์ 1/2557 ปรับปรุง

แผนการสอนเสริมครั้งที่ 1

ชุดวิชา 41211 กฎหมายแพ่ง 1

รายชื่อหน่วยที่สอนเสริม (หน่วยที่ 1 – 6)

ประเด็น

1. การใช้การตีความกฎหมายและบททั่วไป
2. หลักทั่วไปของบุคคลธรรมดा
3. ความสามารถของบุคคลธรรมดा
4. นิติบุคคล สมาคม และมูลนิธิ
7. แนวทางการตอบข้อสอบอัตนัย

แนวคิด

1. การใช้กฎหมาย มีความหมาย 2 ประการคือ การบัญญัติกฎหมายตามที่กฎหมายแห่งที่ให้อำนาจไว้และ การใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริง

การตีความกฎหมายจะใช้เฉพาะในกรณีที่ถ้อยคำในบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีความหมายคลุมเครือ ไม่ชัดเจน และการอุดช่องว่างในกฎหมายจะใช้เมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นมิได้บัญญัติครอบคลุมถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อเกิด ช่องว่างในกฎหมาย ผู้ใช้กฎหมายถึงต้องใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 4 แห่ง พพ. มาใช้อุดช่องว่าง

2. สภาพบุคคลเริ่มเมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และลิ้นสุดลงเมื่อตายหรือลับสูญ สำหรับทารกในครรภ์ มาตรฐาน แม้ยังไม่มีสภาพบุคคลก็สามารถมีลิทธิ์ต่าง ๆ ได้ หากว่าภายในหลังเกิดมารอดอยู่ เมื่อมีสภาพบุคคลแล้วก็มี ลิ้งประกอบสภาพบุคคล

3. บุคคลลิ้นสภาพบุคคลเมื่อถูกศาลลิ้นเป็นคนลับสูญเมื่อมีผู้ร้องขอ และพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นได้ไปเลี้ยจาก ภภมิลำเนา หรือถินที่อยู่ของตน โดยไม่มีคราวแน่นอนว่า ยังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้วเป็นเวลาครบ 5 ปี ในกรณี ธรรมดายังเป็นเวลาครบ 2 ปีในกรณีพิเศษ

4. ตามหลักกฎหมายแล้วถือว่า บุคคลทุกคนมีลิทธิ์เท่าเทียมกันแต่มีบุคคลบางจำพวกซึ่งกฎหมายตัดตอน ความสามารถในการมีลิทธิ์และความสามารถในการใช้ลิทธิ์ไว้บางประการซึ่งเรียกว่าผู้หย่อนความสามารถหรือ พร่องในความสามารถ ซึ่งมีอยู่ 4 ประเภท คือ ผู้เยาว์ คนวิกฤติ คนไร้ความสามารถและคนเมื่อนไร้ความสามารถ

5. นิติบุคคลนั้นจะก่อตั้งได้โดยอาศัยอำนาจทางกฎหมาย และมีลิทธิ์หน้าที่ได้เข่นเดียวกับบุคคลธรรมดा เว้นแต่สภาพไม่อาจจะเป็นไปได้ สมาคมและมูลนิธิก็เป็นนิติบุคคล

วัตถุประสงค์

เมื่อรับการสอนเสริมแล้วนักศึกษาสามารถ

1. อธิบายการใช้การตีความและการอุดช่องว่างในกฎหมายได้
2. อธิบายความหมายของการเริ่ม การสืบสูตรของสภาพบุคคลและเรื่องสาบสูญได้
3. อธิบายเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลและข้อยกเว้นได้
4. อธิบายเรื่องนิติบุคคล สมาคมและมูลนิธิได้
5. วินิจฉัยปัญหาที่กำหนดไว้ในการสอนเสริมตามวิธีการตอบอัตนัย

กิจกรรมสอนเสริม

1. อธิบายสาระลังเขปเกี่ยวกับโครงสร้างเนื้อหาของชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 ประกอบเอกสารโสตทัศน์
2. อธิบายสาระลังเขปพร้อมยกตัวอย่างของกรณีประกอบเอกสารโสตทัศน์
3. ให้ผู้เข้ารับการสอนเสริมวินิจฉัยปัญหาที่กำหนดไว้ในการสอนเสริม
4. เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการสอนเสริมซักถามปัญหา

สื่อการสอนเสริม

1. ชุดการสอนเสริมสำหรับอาจารย์สอนเสริม
2. เอกสารโสตทัศน์ประกอบการเข้าบรรยาย
3. ข้อทดสอบที่กำหนดปัญหาไว้สำหรับให้นักศึกษาตอบ
4. แบบประเมินผลการสอนของอาจารย์สอนเสริม
5. เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษชุดวิชากฎหมายแพ่ง 1 : บุคคล นิติกรรม สัญญา (ถ้ามี)

การประเมินผล

1. ลังเกตปฏิกริยาและลักษณะท่าทางของผู้รับการสอนเสริม
2. ลังเกตการมีส่วนร่วมในการซักถามและการตอบคำถาม
3. ดูผลการตอบคำถามของผู้รับการสอนเสริม
4. ประเมินผลจากการวินิจฉัยปัญหาที่กำหนดไว้ให้
5. ประเมินผลความคิดเห็นล่วงรวมของผู้เข้ารับการสอนเสริม
6. ประเมินผลการสอนของอาจารย์สอนเสริม

ชุดการสอนเสริม
ชุดวิชา กฎหมายแพ่ง 1
การสอนเสริมครั้งที่ 1

การใช้การตีความกฎหมายและบททั่วไป
หลักทั่วไปของบุคคลธรรมดा
ความสามารถของบุคคลธรรมดា
นิติบุคคล สมาคม และมูลนิธิ
แนวทางการตอบข้อสอบอัตนัย

การใช้กฎหมาย มีความหมาย 2 ประการคือ

1. ใช้กฎหมายโดยหมายถึง การบัญญัติกฎหมายต่าง ๆ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ เช่น การตรากฎหมายต่าง ๆ ออกมานับคับใช้
2. การใช้กฎหมายกับข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นการใช้กฎหมายโดยตรงหรือใช้กฎหมายโดยเทียบเคียง (Analogy) คือเมื่อไม่มีกฎหมายลักษณะอักษรบัญญัติไว้โดยตรง

การตีความกฎหมาย ในบางกรณีกฎหมายบัญญัติไว้ไม่ชัดเจนมีความหมายได้หลายทางก็จะต้องมีการตีความ การตีความกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประการคือ

1. ตีความตามกฎหมายทั่วไป โดยต้องคำนึงถึงตัวอักษรและเจตนาของมนุษย์ของกฎหมาย (ม.4)
2. ตีความตามกฎหมายพิเศษ ตามกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

การอุดช่องว่างของกฎหมาย จะใช้มีขอบบัญญัติแห่งกฎหมายมิได้บัญญัติครอบคลุมถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างในกฎหมาย การอุดช่องว่างของกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. กรณีที่กฎหมายได้กำหนดวิธีแก้ไขปัญหาไว้ ก็ต้องใช้วิธีที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนดไว้ เช่น ใน ปพพ.ให้ใช้ Jarvis ประเพณีแห่งห้องถิน บทกฎหมายใกล้เคียงกันอย่างยิ่งและหลักกฎหมายทั่วไปตามลำดับ
2. กรณีที่กฎหมายมิได้กำหนดวิธีการอุดช่องว่างของกฎหมายไว้ ศาลต้องหารือวิธีการอุดช่องว่างมาใช้ให้ได้ อาจเป็นวิธีการตาม ปพพ. หรือวิธีการอื่นก็ได้

ลิทธิและการใช้ลิทธิ

ลิทธิ คืออำนาจที่กฎหมายให้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ตามที่กฎหมายคุ้มครององค์ประกอบแห่งลิทธิ ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงลิทธิ
2. การกระทำการหรือละเว้นกระทำ
3. วัตถุแห่งลิทธิ
4. บุคคลซึ่งมีหน้าที่

ประเภทแห่งลิทธิ

ลิทธิย่อมเกิดโดยอำนาจของกฎหมาย ดังนั้นจึงแบ่งลิทธิจากที่มาของลิทธิตามประเภทของกฎหมายคือ

1. ลิทธิตามกฎหมายมหาชน โดยกำหนดความล้มพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชนในฐานะไม่เท่าเทียมกัน เช่น ลิทธิในการเลือกตั้ง รัฐใช้ลิทธิให้บุคคลไปแทนที่ทหาร เป็นต้น
2. ลิทธิตามกฎหมายเอกชน เช่น ลิทธิตาม ปพพ. ทั้งทางบุคคลลิทธิและทรัพย์ลิทธิ เป็นต้น

การใช้ลิทธิ

กฎหมายกำหนดให้ผู้ทรงลิทธิต้องใช้ลิทธินั้นโดยสุจริต (มาตรา 5)

บุคคล ในกฎหมายแบ่งบุคคลออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. บุคคลธรรมดा
2. นิติบุคคล

บุคคลธรรมดा คือมนุษย์ซึ่งมีความสามารถในการใช้ลิทธิและมีหน้าที่ตามกฎหมาย ลิทธิของบุคคลจะมีขึ้นก็ต่อเมื่อมีสภาพบุคคล คือเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก และหากในครรภ์มารดาสามารถมีลิทธิต่าง ๆ ได้หากว่าภายในท้องเกิดการอุดอยู่

เมื่อมีสภาพบุคคลแล้ว ก็มีสิ่งประกอบสภาพบุคคลคือ ชื่อ สถานะ และภูมิลำเนาของบุคคล

ความสามารถของบุคคล คือสถานการณ์ที่บุคคลจะมีลิทธิหน้าที่หรือใช้ลิทธิปฏิหน้าที่ของตนได้ซึ่ง

ความสามารถของบุคคลนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิดคือ

1. ความสามารถในการมีลิทธิหรือเป็นผู้ทรงลิทธิ
2. ความสามารถในการใช้ลิทธิ

ความสามารถในการใช้ลิทธิ

โดยหลักทั่วไปบุคคลมีลิทธิที่จะใช้ลิทธิของตนโดยเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย แต่ก็มีบุคคลบางประเภทที่กฎหมายเห็นว่ามีคุณสมบัติไม่พอในการใช้ลิทธินั้น เนื่องจากอายุสติปัญญา สุภาพทางร่างกาย และความประพฤติซึ่งเป็นบุคคลที่ห่วยอนความสามารถและจะใช้ลิทธิได้ไม่เต็มที่ บุคคลเหล่านั้นมี 3 ประเภทคือ

1. ผู้เยาว์
2. คนไร้ความสามารถ
3. คนเสมือนไรความสามารถ

สภาพบุคคล

การเริ่มสภาพบุคคล (ม.15 วรรคแรก)

1. เริ่มแต่เมื่อคลอดแล้ว หมายถึง การที่ทารกออกมากจากครรภ์มารดา ซึ่งจะออกมากโดยวิธีธรรมชาติโดยผ่านช่องคลอดของมารดาออกมานั้น หรือโดยวิธีการผ่าตัดคลอดก็ถือเป็นการคลอดทั้งล้วน แม้จะยังไม่ได้ตัดสายสะตือของมารดาออกก็ตาม แต่ถ้าหากออกมากจากครรภ์เป็นบางส่วน เช่นมีเพียงคีรชะโผลออกจากมายังไม่ออกมากทั้งตัว ดังนี้ยังไม่ถือเป็นการคลอด
2. อยู่รอดเป็นทารก หมายถึง ทารกสามารถมีชีวิตอยู่โดยลำพังตนเอง สามารถหายใจได้เอง แม้จะหายใจได้เองเพียงครั้งเดียวแล้วด้วยก็ถือว่าอยู่รอดเป็นทารกแล้ว ทารกในครรภ์มารดาที่สามารถมีลิทธิต่าง ๆ ได้หากว่าภายในท้องเกิดการอุดอยู่ (ม.15 วรรคสอง)

การสิ้นสภาพบุคคล (ตาย)

การตายเป็นเหตุให้สิ้นสภาพบุคคล และหมดสิ้นลิทธิและหน้าที่

หลักเกณฑ์

1. ตายธรรมดा
2. สาบสูญ (ตายโดยผลของภัยธรรมชาติ)

ถ้าการตายโดยไม่รู้จำตัวแน่นอนแห่งการตาย ภัยธรรมชาติให้ลัษณนิษฐานไว้ก่อนว่าตายพร้อมกัน (ม.17) โดยบุคคลเหล่านั้นต้อง

1. ตายในเหตุภัยันตรายร่วมกัน
2. พ้นวิสัยจะบอกได้ว่าคนไหนตายก่อนหรือตายหลัง

สาบสูญ บุคคลตายโดยผลของภัยธรรมชาติ (ม.62)

หลักเกณฑ์ ม.61

1. บุคคลได้ไปจากภัยมีลามาเนา หรือถินที่อยู่ไม่มีใครรู้แน่ว่าบุคคลนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือไม่
2. เป็นเวลา 5 ปี ในกรณีธรรมดា และ 2 ปีในกรณีพิเศษ โดยเริ่มนับตาม ม.48

คือ กรณีธรรมดาระยะเวลา 5 ปี คือ

- ก. วันที่บุคคลไปจากภัยมีลามาเนา หรือถินที่อยู่โดยไม่มีผู้ใดได้รับข่าวคราว
- ข. วันที่ผู้ไม่อยู่ได้ล่องข้าวเป็นครั้งสุดท้าย
- ค. วันที่มีผู้พบเห็นหรือได้ทราบข่าวมาครั้งหลังสุด

กรณีพิเศษ 2 ปี เริ่มนับ

- คือ 1. นับแต่วันที่สิ่งคุณลักษณะลงถ้าบุคคลนั้นอยู่ในการรับหรือส่งความและหายไปในการรับหรือส่งความดังกล่าว
2. นับแต่วันที่yanพาหนะที่บุคคลนั้นเดินทางอับปางถูกทำลาย หรือสูญหายไป
3. เมื่อภัยันตรายนั้น ๆ ได้ผ่านพ้นไป ถ้าบุคคลนั้นตกอยู่ในอันตรายเช่นวันนั้น

ผู้มีลิทธิ์รองขอให้ศาลมีคำสั่งแสดงการสาบสูญ

1. ผู้มีล่วนได้เลี้ยง
2. พนักงานอัยการ

ผล

1. ภัยธรรมชาติให้ถือว่าตาย (ม.62)
2. ผลในด้านทรัพย์สินคือ บรรดาตกทอดแก่ทายาท (ม.1602)
3. ผลในเรื่องครอบครัว ไม่ถือว่าการสมรสลิ้นสุดแต่ถือว่าเป็นเหตุฟ้องหย่า ในเรื่องสาบสูญเป็นข้อสั่นนิษฐานของภัยธรรมชาติท่านนั้น แต่ถ้าคนสาบสูญกลับมาต้องถอนคำสั่งแสดงการสาบสูญ (ม.63)

การถอนคำสั่งแสดงสาบสูญ (ม.63)

1. ผู้สาบสูญมีชีวิตอยู่
2. ผู้สาบสูญตายไปแล้ว

ผลของการเพิกถอนคำสั่งแสดงสาบสูญ

1. ลิทธิหน้าที่กลับคืนยังผู้สาบสูญตามเดิม
2. ถ้าผู้สาบสูญตาย ก็มีการแบ่งปันมรดก และทายาทด้วยจริง

ผู้มีลิทธิร้องขอให้ศาลถอนคำสั่งแสดงการสาบสูญ (ม.63)

1. ผู้สาบสูญ
2. ผู้มีส่วนได้เสีย
3. พนักงานอัยการ

ผู้เยาว์

ระยะเวลาการเป็นผู้เยาว์

เริ่มแต่เกิดและลิ้นสุดลงเมื่อบรรลุนิติภาวะคือเมื่ออายุครบ 20 ปี หรือสมรสตามกฎหมาย (ม.19, 1448)

ความสามารถของผู้เยาว์

1. หลักทั่วไป ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมได้ ๆ ไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน หากทำไว้โดยปราศจากความยินยอมนิติกรรมนั้นเป็นโมฆะ (ม.21)

ผู้แทนโดยชอบธรรม

- ผู้ใช้อำนาจปกครอง (ม.1569, ม.1566) ได้แก่ บิดามารดา
- ผู้ปกครอง ได้แก่บุคคลอื่นนอกจากบิดามารดา ซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นเพื่อปกครองผู้เยาว์ (ม.1585)

อำนาจหน้าที่ของผู้แทนโดยชอบธรรม

- ส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้เยาว์
- ส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้เยาว์ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม สามารถจัดการได้ตามลำพังตัวเองด้วยความระมัดระวังเช่นวิญญาณ

แต่ ยกเว้นกิจการที่ถือระบุห้าม (ม.1577, ม.1615) หรือกรณีต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์ก่อน ม.1572 และ ม.1598/3 หรือกรณีที่ต้องขออนุญาตศาลก่อน ม.1574, 1575, 1598/3

2. ข้อยกเว้นในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ ผู้เยาว์สามารถทำนิติกรรมบางประการด้วยตนเอง คือ

1. นิติกรรมที่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้เยาว์ฝ่ายเดียว ม.22
2. นิติกรรมที่ผู้เยาว์ต้องทำเองเฉพาะตัว ม.23, ม.1547 และ ม.25 พินัยกรรมซึ่งผู้เยาว์อายุ 15 ปี บริบูรณ์ ทำขึ้นนั้นสมบูรณ์
3. นิติกรรมที่จำเป็นเพื่อการเลี้ยงชีพของผู้เยาว์ ม.24

กรณีผู้เยาว์ประกอบกิจการค้า หรือธุรกิจอื่น ๆ และทำสัญญาเป็นลูกจ้าง ตาม ม.27 ผู้เยาว์จะประกอบกิจการค้าฯ ก็ได้แต่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรมหรือถ้าผู้แทนฯ ไม่อนุญาตก็ร้องขอต่อศาล และถ้าศาลมีคำสั่งมอบอำนาจให้ผู้เยาว์ กระทำการนั้น ผู้เยาว์ก็กระทำได้

ผล ตาม ม.27 นี้คือ ถ้าได้รับอนุญาตตาม ม.27 แล้วสามารถในการทำการค้าของผู้เยาว์มีฐานะเล่มีอนบุคคลบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ถ้าหากว่าได้รับอนุญาตแล้ว ผู้เยาว์ไม่สามารถจัดการค้าขยันนั้นได้ ผู้แทนฯ หรือศาล จะกลับถอนคืนคำอนุญาตเลียได้

คนวิกฤต

คนวิกฤต (คนบ้า) หมายถึง บุคคลที่มีจิตไม่ปกติหรือสมองพิการ เป็นเหตุให้บุคคลนั้นไม่มีความรู้สึกผิดชอบเข่นบุคคลธรรมดा

หลักเกณฑ์

หลักเกณฑ์ในเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของคนวิกฤต คือ คนวิกฤตทำนิติกรรมไม่ทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 30 คือนิติกรรมที่กระทำลงโดยบุคคลวิกฤตเป็นโมฆะได้จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 2 ประการคือ

1. บุคคลนั้นทำนิติกรรมขณะจิตวิกฤต และ
2. คู่กรณีอีกฝ่ายได้รู้ถึงความเป็นคนวิกฤตของผู้ทำนิติกรรมด้วย ซึ่งถ้าหากขาดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งไปนิติกรรมนั้นยังคงมีผลสมบูรณ์บังคับได้ตามกฎหมายไม่ตกรเป็นโมฆะ

คนไร้ความสามารถ

หลักเกณฑ์

1. เป็นคนวิกฤต (ม.28)
2. มีคำสั่งศาลให้เป็นคนไร้ความสามารถ ผู้ที่ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่นนั้นคือ ภริยาสามี บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ทวด ผู้สืบสันดาน คือลูกหลาน เหลน ลือ ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ หรือพนักงานอัยการ (ม.28)

ผล

1. ต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล (ม.28 วรรค 2) ผู้อนุบาลนั้นถ้าเป็นกรณีคนไร้ความสามารถยังไม่ได้สมรสให้บิดามารดาเป็นผู้อนุบาล (ม.1589) ถ้าเป็นกรณีสมรสแล้วให้สามีหรือภริยาของผู้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถเป็นผู้อนุบาล (ม.1463)

2. การได้ที่คนไร้ความสามารถกระทำการท่านว่าเป็นโมฆะ (ม.29) หมายเฉพาะนิติกรรมเท่านั้นแต่ถ้าหากบุคคลนั้นคุณลักษณะใดสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและทำนิติกรรมลง นิติกรรมนั้นจะเป็นโมฆะต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าได้ทำลงในเวลาซึ่งบุคคลนั้นวิกฤตอยู่ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้ทำเป็นคนวิกฤต (ม.30)

การลินสุดการเป็นคนไร้ความสามารถ (มาตรา 31)

1. เหตุที่ทำให้ ความสามารถลินสุดลงคือ หายวิกฤต
2. ศาลมีคำสั่งถอนคำสั่งเดิมที่ให้เป็นคนไร้ความสามารถ และบุคคลที่ร้องขอต่อศาลคือบุคคลตาม ม.28

คนเสมื่อนไร้ความสามารถ

หลักเกณฑ์ (ม.32 วรรคแรก)

1. ต้องเป็นคนมีเหตุบกพร่อง

- ภายพิการ
- จิตฟื้นเพื่อน ไม่สมประกอบ
- ประพฤติสุรุ่ยสุร่ายเละเหล่เป็นอาชิน
- ติดสุราหมายมา

2. เพาะเหตุบกพร่องทำให้ไม่สามารถประกอบการงานของตนเองได้

3. ศาลมีคำสั่งให้เป็นคนเสมื่อนไร้ความสามารถ โดยผู้ร้องขอให้ศาลมีคำสั่งดังกล่าวคือตาม ม.28

ผล

1. ต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์ของผู้พิทักษ์ (ม.32 วรรค 2) คือผู้ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามคำสั่งศาลเพื่อช่วยเหลือและให้ความยินยอมคนเสมื่อนไร้ความสามารถในการดำเนินติดกรรมอย่างเรื่องผู้พิทักษ์ใช้หลักเกณฑ์เดียวกับการตั้งผู้อนุบาล

2. นิติกรรมที่คนเสมื่อนไร้ความสามารถทำนั้นมีผลสมบูรณ์ยกเว้นนิติกรรมบางประการต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน มีฉะนั้นจะเป็นโมฆะ (ม.34) นิติกรรมเหล่านั้นคือ

- (1) นำทรัพย์สินไปลงทุน
- (2) รับคืนทรัพย์สินที่ไปลงทุน ต้นเงินหรือทุนอย่างอื่น
- (3) ภัยมหรือให้ภัยมเงิน ยืมหรือให้ยืมลังหาริมทรัพย์อันมีค่า
- (4) รับประกันโดยประการใด ๆ อันมีผลให้ตนต้องถูกบังคับชำระหนี้
- (5) เข้าหรือให้เข้าลังหาริมทรัพย์มีกำหนดระยะเวลาเกินกว่าหกเดือนหรืออัลลังหาริมทรัพย์มีกำหนดระยะเวลา เวลาเกินกว่าสามปี
- (6) ให้โดยเส่นทาง เว้นแต่การให้ที่พ่อครัวแก่ฐานานุรูป เพื่อการกุศล การลังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา
- (7) รับการให้โดยเส่นทางที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาวะติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเส่นทาง
- (8) ทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะได้มารือปล่อยไปซึ่งลิทธิในลังหาริมทรัพย์หรือในลังหาริมทรัพย์ อันมีค่า
- (9) ก่อสร้างหรือดัดแปลงโรงเรือนหรือลิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือซ้อมแซมอย่างใหญ่
- (10) เสนอคดีต่อศาลหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ เว้นแต่การร้องขอตามมาตรา 35 หรือการร้องขอถอนผู้พิทักษ์
- (11) ประนีประนอมยอมความหรือมอบข้อพิพาทให้อันญาโตตุลาการวินิจฉัย
- (12) กรณีอื่น ๆ ที่ศาลกำหนด

ความลินสุดแห่งการเป็นคนเสมื่อนไร้ความสามารถ

1. โดยการตาย
2. เปลี่ยนสถานะจากคนเสมื่อนไร้ความสามารถเป็นคนไร้ความสามารถ
3. ความบกพร่องลินสุดลง (ม.36) ประกอบมาตรา 31

นิติบุคคล

เป็นบุคคลในกฎหมายจะก่อตั้งได้ถ้าตามกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น (ม.65) โดยมีลิขิและที่เหมือนกับบุคคลธรรมดาก่อตั้งจากดังนี้

1. ถูกจำกัดโดยกฎหมาย
2. ถูกจำกัดโดยวัตถุประสงค์
3. ถูกจำกัดโดยธรรมชาติ

ภูมิลำเนาและลัญชาติของนิติบุคคล

1. ถ้าที่ตั้งสำนักงานใหญ่ (ม.68)
2. ถ้าได้เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง (ม.68)
3. ถ้ามีสำนักงานสาขา (ม.69)
4. ให้นิติบุคคลมีลัญชาติแห่งประเทศซึ่งนิติบุคคลนั้นมีถิ่นที่สำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่

การดำเนินงานของนิติบุคคล กระทำการโดยตัวแทนของนิติบุคคล (ม.70) โดยนิติบุคคลมีลิขิและหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามวัตถุประสงค์ในตราสารจัดตั้ง (ม.66) ทั้งมีลิขิเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดานั้น การดำเนินการโดยเลี่ยงข้างมากของผู้แทนนิติบุคคล (ม.71)

การสืบสุดของนิติบุคคล

1. เลิกนิติบุคคล เลิกตามผลของกฎหมายหรือตามวัตถุประสงค์ในตราสารที่จัดตั้งนิติบุคคล
2. นิติบุคคลร้างไป คือเมื่อจัดตั้งแล้วไม่ได้ดำเนินการใด ๆ

สมาคม

เป็นนิติบุคคลซึ่งก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำการใด ๆ อันมีลักษณะต่อเนื่องร่วมกันและมิใช่ทำผลกำไรต้องมีข้อบังคับและจดทะเบียนตาม ปพพ. (ม.78)

ข้อบังคับของสมาคมไว้เป็นไปตาม ม.79 ตาม ป.พ.พ.นี

การควบคุมสมาคม

1. การออกกฎหมาย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจ (ม.109)
2. การขอตรวจเอกสาร โดยบุคคลอื่น ๆ สามารถขอตรวจเอกสารได้ (ม.108)

ลิงประกอบขึ้นเป็นสมาคม

1. ต้องใช้คำว่าลามาคอมประกอบกับชื่อของสมาคม (ม.80)
2. การจดทะเบียนสมาคมกระทำการโดยสมาชิกของสมาคมจำนวนไม่น้อยกว่าสามคนร่วมกันยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน (ม.81)
3. ภูมิลำเนาของสมาคมเป็นไปตาม ม.69 เรื่องภูมิลำเนาของนิติบุคคล

การดำเนินงานของสมาคม สมาคมดำเนินการโดยคณะกรรมการสมาคมซึ่งประกอบด้วย

1. คณะกรรมการสมาคมมีจำนวนตามแต่ข้อบังคับสมาคมจะกำหนดไว้ (ม.79) (6) ดำเนินงานเป็นผู้แทนของสมาคม (ม.87) ทั้งต้องดำเนินกิจการของสมาคมตามกฎหมายและข้อบังคับสมาคม (ม.86)
2. สมาชิกของสมาคม ไม่ได้จำกัดจำนวนไว้แต่ต้องไม่น้อยกว่า 10 คน (ม.81) โดยสมาชิกมีสิทธิและหน้าที่ในการตรวจตราภารกิจการและทรัพย์สินของสมาคม (ม.89) ทั้งมีสิทธิในการเรียกประชุมใหญ่ (ม.94)

การประชุมใหญ่สมาคม แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

1. การเรียกประชุมใหญ่
2. การเข้าประชุมใหญ่

1. การเรียกประชุมใหญ่ การเรียกประชุมใหญ่สมาคมมี 2 กรณีคือ

ก. ประชุมใหญ่สามัญ กรรมการสมาคมต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่อย่างน้อยปีละครั้ง (ม.93) การเรียกประชุมทำโดยวิธีการที่กฎหมายกำหนดไว้ (ม.95)

ข. การประชุมใหญ่วิสามัญ เป็นการเรียกประชุมพิเศษเป็นการเร่งด่วนโดยคณะกรรมการเองจะเรียกหรือสมาชิกสมาคมจะเรียกประชุมก็ได้แล้วแต่กรณี (ม.94)

2. การเข้าประชุมใหญ่ ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เว้นแต่ข้อบังคับสมาคมจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (ม.96) แต่ที่ประชุมใหญ่ให้ถือເວາເລີຍຫັງນາກ (ม.97) หากมติที่ประชุมใหญ่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้โดยสมาชิกหรือพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอน (ม.100)

เหตุเลิกสมาคม

สมาคมเลิกไปตามบทบัญญัติ ม.101 (7 กรณี) และผู้ที่มีอำนาจลั่งให้เลิกสมาคมได้คือ

1. นายทะเบียน (ม.102)
2. ศาล (ม.104)
3. ผู้มีอำนาจให้เลิกสมาคมตามกฎหมายอื่น

ผลการเลิกสมาคม

1. นายทะเบียนประกาศเลิกสมาคมในราชกิจจานุเบกษา (ม.105 วรรคท้าย)
2. ให้มีการชำระบัญชี (ม.106 และ 107)

มูลนิธิ

มูลนิธิเป็นนิติบุคคล ได้แก่ กองทรัพย์สินที่จัดสรรไว้โดยเฉพาะสำหรับวัตถุประสงค์เพื่อกุศลสาธารณะ หรือประโยชน์สาธารณะใด ๆ ที่มีได้มุ่งหาประโยชน์ (ม.110)

อำนาจของรัฐเกี่ยวกับมูลนิธิ

1. ควบคุมดูแลมูลนิธิ ดูแลกิจการให้ดำเนินไปตามกฎหมายและข้อบังคับ (ม.128)
2. ตรวจสอบเอกสารของมูลนิธิ (ม.135)
3. ออกรกยาและข้อบังคับ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ม.136)

การประกอบขึ้นเป็นมูลนิธิ

1. การก่อตั้งมูลนิธิ บุคคลขอตั้งเป็นมูลนิธิได้เมื่อผู้ก่อตั้งยังมีชีวิตอยู่โดยยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นมูลนิธิ (ม.114) อาจมีการขอตั้งมูลนิธิตามพินัยกรรมก็ได้ โดยข้อกำหนดของพินัยกรรม (ม.118) เมื่อจดทะเบียนเป็นมูลนิธิแล้วทรัพย์สินที่จัดสรรก็ตกเป็นของมูลนิธิ (ม.121)
2. ข้อบังคับของมูลนิธิ ต้องมีข้อบังคับของมูลนิธิเพื่อกรรมการของมูลนิธิซึ่งประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย 3 คน จะดำเนินกิจการของมูลนิธิตามที่กฎหมายและข้อบังคับกำหนดไว้ (ม.111) ซึ่งรายละเอียดของข้อบังคับกำหนดไว้ใน ม.112
3. ชื่อมูลนิธิ มูลนิธิต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่ามูลนิธิประกอบกับชื่อของมูลนิธิด้วย (ม.113)

การดำเนินงานของมูลนิธิ มูลนิธิดำเนินงานโดยคณะกรรมการซึ่งมีจำนวนอย่างน้อย 3 คน การเปลี่ยนแปลงกรรมการมูลนิธิให้เป็นไปตามข้อบังคับของมูลนิธิ (ม.125) กรรมการของมูลนิธิเป็นตัวแทนของมูลนิธิในการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก (ม.123)

การถอนกรรมการมูลนิธิ เมื่อกรรมการมูลนิธิดำเนินการทำให้มูลนิธิเสียหายไม่ว่ากรณีใด ๆ บุคคลต่อไปนี้สามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอดถอนกรรมการได้ คือ

1. นายทะเบียน
2. พนักงานอัยการ
3. ผู้มีล่วนได้เสีย (ม.129)

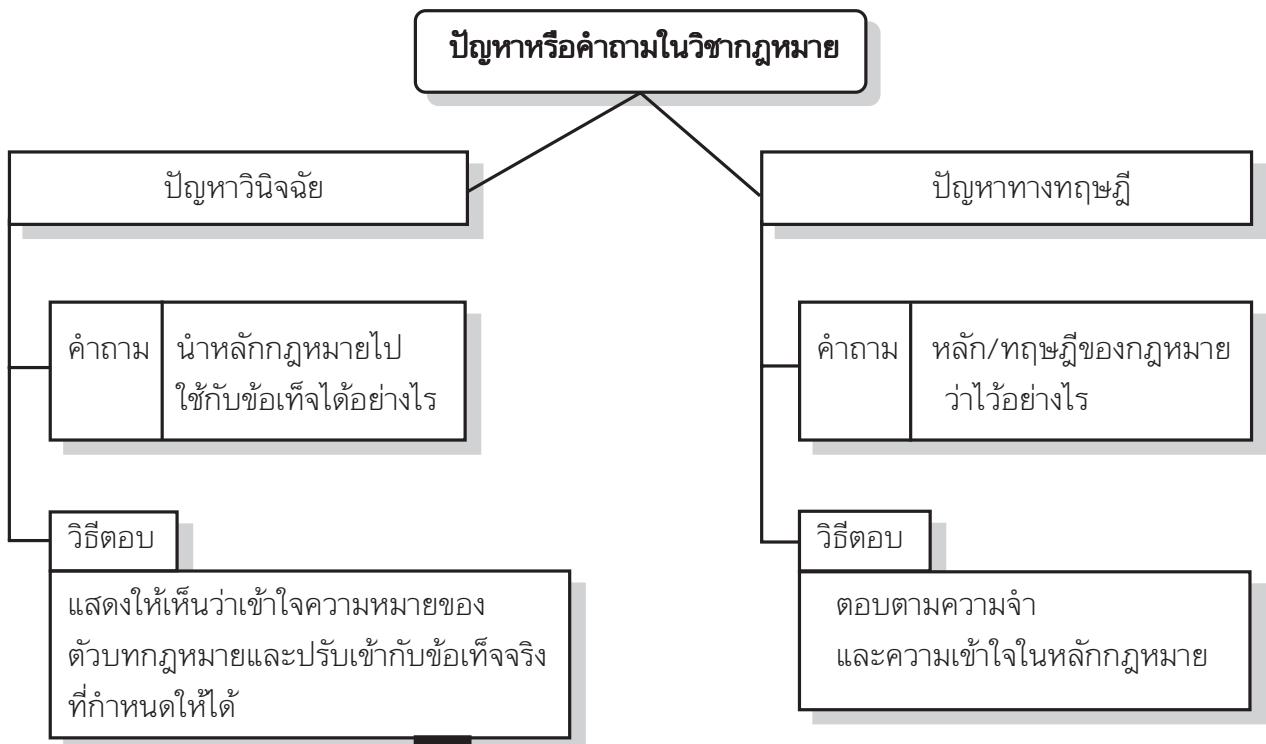
การลิ้นสุดของมูลนิธิ

1. การเลิกมูลนิธิโดยผลของกฎหมาย (ม.130)
2. การเลิกมูลนิธิโดยคำสั่งศาล (ม.131)

การชำระบัญชีและทรัพย์สินของมูลนิธิ

1. วิธีชำระบัญชี เมื่อมูลนิธิลิ้นสุดลงต้องชำระบัญชีตาม ปพพ. ว่าด้วยการชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดโดยอนุโลม (ม.133)
2. ทรัพย์สินที่เหลือของมูลนิธิให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด (ม.134)

การตอบปัญหาภูมาย

- 1 แยกแยะประเด็นหลัก ประเด็นย่อย ในโจทย์ หรือข้อเท็จจริงที่กำหนดให้
- 2 พิจารณาหลักภูมายในแต่ละประเด็น ว่ามีภูมายบัญญัติไว้เพียงใดหรือไม่
- 3 อธิบายให้เหตุผลว่าข้อเท็จจริงที่กำหนดมานั้น สอดคล้องกับหลักภูมายในประเด็นนั้นเพียงใด โดยแยกตอบให้ชัดในแต่ละประเด็น
- 4 สรุปและเขียนตอบผลของการวินิจฉัยอย่างล้วน ๆ กะทัดรัด เป็นการขอมวดคำตอบให้ชัดเจน

ตัวอย่างคำถ้ามอัตโนมัติ

คำสั่ง จงอ่านคำถ้ามอัตโนมัตินี้แล้วตอบคำถ้าโดยให้ยกหลักกฎหมายและเหตุผลประกอบการวินิจฉัยโดยชัดเจน
ให้เขียนตอบลงในกระดาษคำถ้าที่กำหนดให้

คำถาม

ทองเป็นสามีพลอยได้เปิดร้านค้าเครื่องเพชร วันหนึ่งทองถูกรถชน不慎ล้มลงได้รับความกระแทกกระเทือนอย่างมาก ผ่าตัดแล้วอาการคงไม่ดีขึ้น มีสติฟื้นเพื่อน เมื่อกลับมาอยู่ที่ร้าน ทองได้โทรศัพท์สั่งซื้อเครื่องเพชรจากห้างหุ้นส่วนจำกัดอัญมณีมาเป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท ทางห้างฯ ดังกล่าวได้สั่งเครื่องเพชรจำนวนดังกล่าวให้ทองตามสั่ง ต่อมาอีก 2 เดือน พลอยได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลเมืองคำสั่งว่าทองเป็นคนไร้ความสามารถและศาลได้สั่งให้ทองเป็นคนไร้ความสามารถ ต่อมาทองได้ลั่งชื่อบุษราคัมจากห้างฯ ดังกล่าวอีก เป็นจำนวนเงินอีก 1 ล้านบาท ทางห้างฯ ก็ได้สั่งขอให้ตามสั่ง เพราะทองเป็นลูกค้าประจำ โดยทางห้างฯ มิได้รู้ถึงอาการพื้นเพื่อนหรือความเป็นคนไร้ความสามารถของทองแต่อย่างใด

ห้างฯ ได้มีหนังสือไปถึงทองทางถามเงินค่าเครื่องเพชรและบุษราคัมรวมเป็นเงินทั้งสิ้น 2 ล้านบาท พลอยเมื่อทราบถึงหนังสือทางเงิน จะอ้างว่าลัญญาชี้ขาดทั้ง 2 ครั้ง ไม่สมบูรณ์ เพราะตนไม่รู้ถึงการซื้อขายนั้นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ตัวอย่างคำตอบอัตนัย

1. แยกดูประเด็นตามข้อเท็จจริงที่ถามมา

การซื้อขายครั้งแรกมีผลอย่างไร นางพลอยอ้างได้หรือไม่

การซื้อขายครั้งที่สองมีผลอย่างไร นางพลอยอ้างได้หรือไม่

2. พิจารณาหลักกฎหมายในแต่ละประเด็นว่ากฎหมายได้บัญญัติไว้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างไรบ้าง

หลักกฎหมาย

มาตรา 29 การใด ๆ อันบุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไว้ความสามารถได้ทำลงการนั้นท่านว่าเป็นโมฆะ

มาตรา 30 การใด ๆ อันบุคคลวิกลจริตได้ทำลง แต่หากบุคคลนั้นศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไว้ ความสามารถใช้ร ท่านว่าการนั้นจะเป็นโมฆะต่อเมื่อพิสูจน์ได้ว่าได้ทำลงในเวลาซึ่งบุคคลนั้นวิกลจริตอยู่ และคู่กรณี อีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้ทำเป็นคนวิกลจริต

3. อธิบายหลักกฎหมาย และให้เหตุผลว่าข้อเท็จจริงที่กำหนดมานั้นลอดคล้องกับหลักกฎหมาย เพียงใดหรือไม่ โดยแยกตอบแต่ละประเด็นให้ชัดเจน

ประเด็นที่ 1

บุคคลวิกลจริต ตามมาตรา 30 หมายถึงบุคคลมีจิตไม่ปกติอย่างที่เรียกว่าคนบ้าคือเมื่อการคุมสติดตนเอง ไม่ได้ และไม่มีความรู้สึกผิดชอบเยี่ยงบุคคลธรรมดากลั่วขังหมายรวมถึงบุคคลที่มีกริยาการผิดปกติธรรมด้วย สติวิปลาส เนื่องจากการเจ็บป่วยถึงขนาดที่ไม่มีความรู้สึกผิดชอบและไม่สามารถประกอบกิจกรรมงานใด ๆ ได้ด้วย จากข้อเท็จจริงเห็นได้ว่า นายทองนั้นเป็นบุคคลวิกลจริตและในช่วงแรกซึ่งออกจากโรงพยาบาลแล้ว ได้ทำนิติกรรมซื้อขายไปก่อนที่ศาลจะสั่งให้เป็นคนไว้ความสามารถ ทั้งคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็ไม่ได้รู้ว่านายทองนั้นเป็นคนวิกลจริตแต่อย่างใด ดังนั้นการซื้อขายในครั้งแรกนั้นจึงมีผลสมบูรณ์ นางพลอยจะอ้างว่านายทองเป็นคนวิกลจริต การซื้อขายครั้งแรกไม่สมบูรณ์ไม่ได้ นางพลอยต้องข้าราชการค่าเพรชซึ่งนายทองได้สั่งซื้อไป

ประเด็นที่ 2

เมื่อศาลได้สั่งให้นายทองเป็นคนไว้ความสามารถแล้วผลก็คือ นิติกรรมที่นายทองทำไปตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น ถึงแม้ว่าคู่กรณีจะไม่รู้ว่านายทองเป็นคนไว้ความสามารถก็ตาม ตาม ม.29 ดังนี้ในกรณีนี้นางพลอยสามารถถอนกลั่งลัญญาซื้อขายบุษราคัมระหว่างนายทองและคู่กรณีได้

4. สรุปและเขียนตอบผลของการวินิจฉัยอย่างล้วน ๆ

สรุป 1. การซื้อขายครั้งแรกสมบูรณ์ นางพลอยบอกล้างไม่ได้

2. การซื้อขายครั้งที่ 2 เป็นโมฆะ นางพลอยสามารถถอนกลั่งได้

